

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р протопрезвитер Николай Стефанов Шиваров,
научен ръководител и член на журито (заповед на Ректора на СУ РД38-448
от 30.062016), за присъждане на образователна и научна степен
„доктор”на докторант **Емил Кирилов Гаджалов**
област на висше образование научна специалност теология (Свещено
Писание на Стария Завет)
по публична защита, обявен от Софийския университет
„Св. Климент Охридски”

Сведения за кандидата. Докторантът *Емил Кирилов Гаджалов* се на- сочва към богословието с голям интерес.Завършва бакалавърска програма в Адвентен теологичен колеж, Страсбургски университет (2000-2004), а след това в БФ на СУ „Св. Климент Охридски) курс „Съвременни аспекти на богословието” и става магистър по богословие.

Същевременно той преподава за библейски учения в Съюза на църквите на адвентистите на седмия ден и се занимава като проповедник в общности на тоз съюз (1995-1990), пастор (2004-2010), директор на богословски колеж (2010 сл.), участва в конференции (cv-Emil Gadjalov – Dr. PH. D.),

1. В началото на дисертацията си след израз на признателност към допринесли лица и институции в хода на написването ва дисертацията има обичайни информации за съкращения, сигли, транслитерации на евр.азбука и на масор.вокализация, относно гръц. азбука.

В **Увода** ѝ е дадена кратка *историография* за третиране на книга Еклесиаст в юдаизма, в християнството (от древни църковни писатели, в Средновеко-вието и в ново време).

2. Тема и нейната актуалност. Темата е поставена кратко и ясно: „Мъдър или неразумен – житейска дилема и парадокси. Екзегетическо изследване на проблематиката в книгата Еклесиаст”.

Броят на използваната литература: цитираната обхващаща 152 книги и статии (116 на английски, 23 на български, 10 на френски и 3 на руски).

Това показва привличане към книгата и проблематиката, но не поради загадъчност, комплицираност на многобройните отделни тематични ситуации и съответни точки, а поради ръководство към Бога чрез правилни изводи. За своя избор на темата докторантът добавя: „Доколкото ми е известно до момента, житейската дилема на Кохелет - *мъдър и неразумен* – не е третирана нито от ранни църковни писатели, нито от съвременни богослови”. По-точно би било, че няма такава екзегетическа монография. Глобалното развитие на живота с многобройни и разнообрази страдания в нашето съвремие поставя неотложно и въпроса за човешкото осмисляне и поведение, не само в отделен обществен кръг, но и при взаимоотношенията на световно равнище. Засегнатите от Екlesiаст въпроси за крайната полза от труда в контекста на интелектуалните и културните постижения, за значението на материалните блага по време на краткото земно битие, отношението с ближния, обществото и държавата и т.н. са с цел изграждане на упование в Твореца, Който е отвъд, но отсъжда и др., т.е. тя набелязва, по изразност на Гаджалов, също „лична есхатология”.

3. *Обект и предмет на дисертацията.* *Обект* е посочената житейска дилема *мъдър и неразумен* в течение на земния живот и настъпващата неминуемо смърт. *Предмет* е изследването засегнатите животрептущи въпроси книгата съобразно темата.

4. *Цели и задачи на дисертацията.* *Основна цел* е отделните ситуации и постановки да бъдат изяснени и за нашето време. *Задачите са:* изследване на отделните текстови единици въз основа на МТ, разкриване на мотивите във връзка с темата.

5. *Методология.* При представянето на подтемите на текстовите единици и анализите им Гаджалов използва съвременни научни методи: литературно-критически, филологически и етимологически, лексикално-семантичен, семантичен (вид структурен), екзегетически, за да разкрие

идейното съдържание на съответния текст на Еклесиаст диахрон-но и в контекст (от епохата на съставянето на писмената форма и схващането му в течение на времето). Естествено методологията свидетелства за голям брой и различни постановки, което принуждава ня-кои въпроси и страни да се разглеждат бегло. Те биха могли да се анализират по-подробно в монографии (по епохи в различни религиозни кръгове).

Докторантът взема под внимание изразността, литературни фигури и жанрове, което натовазва анализите, но е и необходимо.¹

6. Структура на дис.труд. Текстът на дисертацията има *Увод*, в който са въпросите, споменати вече, както и *Изложение* в пет глави и *Заклучение* (въз основа на тематичното разгръщане в книгата): **гл.1 Исагогически сведения**; **гл.2 Поставяне на темата** (Екл. 1);, **гл. 3 Прологът и епилогът** (Екл.1:1-11 и 12:8-14) “с цел да се очертаят общата насока и идейния замисъл на творбата”-. Навярно по-правилно би било съпоставката да е пред заключението или тук да има заглавие „Единство на книгата”; **гл. 4 Теология и житейски ситуации** (1:12-6:9). Застъпеното в Еклесиаст тук е една централна идея, отделно третирана в научни публикации. В търсене отговор на дилемата дисертантът анализира представените в книгата човешко наблюдение на положението, грижовното действие на Бога и накрая изразеното крайно неудовлетворение от повърхностното човешко наблюдение. **Гл. 5.** Тук Гаджалов изяснява **аргументи и парадокси в търсене отговор** на дилемата..(6:10-10:15), именно пълноценен живот в перспективата на смъртта, внезапната смърт, характерни страни на мъдростта и нейните сила и ползност, стойност, относителност в практиката, контраст спрямо неразумното. Следват *Заклучение* и приложен *списък на използвана голяма литература*.

¹ За характеристиката им в библейски текстове и за подхода към тях, вж. Н.Шиваров, Хуерменевтика на Стария Завет, 2л изд., София, 2009.

Научни приноси. Докторантът посочва няколко свои научни приноси в дисертацията си, като съобразява предимно наличните български научни публикации. Като принос би могло да се приеме незастъпването на свои професионални виждания и становища. Сред известните изследвания в световната литература, тематично погледнато, приносна е самата негова дисертация.

Публикации на докторанта. Докторантът посочва предадени за отпечатване свои научни статии. Откриването, критичното подбиране и анализиране на многото използвани публикации са отнели доста време и усилия. Като научен ръководител, а не съавтор, моя задача беше да посочвам застъпено от докторанта (някой превод от МТ, и отделни места), нуждаещо се от доизясняване), а докторантът да извърши необходимото. Въздържах се да насочвам допълнително към публикации (например еврейски на руски и други езици, превода от евр. на Юнгеров, обширните догматики на гръцки) - трудове с отношение към проблематика в книга Еклесиаст. Но докторантът в достатъчна степен имаше сведения от използваните и от ВВ 8. Иначе времето на докторантурата не би стигнало. Дисертацията и представената друга документация, представена от докторанта **Емил Кирилов Гаджалов** за *публична защита*, показват широта на познанията и научно критично използване на множеството други трудове. Темата не е третирана монографно в литературата. Дис. труд запълва научна празнота у нас и в чужбина, а също даденото в използвани изследвания допълва, преосмисля и допринася за екзегетиката у нас.

Намирам, че дис.труд на Гаджалов отговаря на обективните изисквания за научната степен. **Поради всичко това, предлагам на почитаемото жури да присъди на ЕМИЛ Кирилов Гаджалов образователната научна степен „доктор“.**

